

9. Üzemében egy gőzköpennyel fűtött cső eldugult. Munkatársa a szigetelést lebontotta, de a dugulás elhárítása közben kezét a gőz megégette. Intézkedjen a sérülés ellátása érdekében, és gondoskodjon a balesettel kapcsolatos adminisztrációs feladatok ellátásáról! Egy hasonló baleset jegyzőkönyve alapján vizsgálja meg a megelőzés lehetőségeit!

- Az elsősegélynyújtás feladatai
égési sérülések ellátása
- A baleset és munkabaleset fogalma
- Balesetek kivizsgálása
- Balesetek bejelentése, nyilvántartása
- Munkabaleseti jegyzőkönyv
- A baleset megelőzésének lehetőségei

Melléklet: baleseti jegyzőkönyv égési sérülésről

A munkavégzés során mindenkit érhet sérülés, még a szabályok betartása mellett is, pl. köszőrúkorong robbanásakor, ami előre nem érzékelhető folyamat. Így a sérülés szinte elkerülhetetlen. A legtöbb balesetből származó sérülés nem súlyos és egyszerűen kezelhető. Ennek ellenére fel kell készülni a komolyabb balesetek ellátására is, amikor az emberi élet is veszélybe kerülhet. Szükség esetén mindenki köteles elsősegélyt nyújtani, ezért meg kell szerezni az ehhez szükséges ismereteket. Ha sikerül tudatosítanunk, hogy saját életünk is más emberek hozzáállásától függhet, akkor nagyobb felelősséggel sajátítjuk el az elsősegélynyújtási ismereteket. A szakszerűtlen beavatkozás ugyanis súlyos károkat okozhat.

Az elsősegélynyújtás általános szabályai a következők:

- Őrizzük meg nyugalmunkat, fellépésünk legyen határozott, de sietség nélkül nyújtunk segítséget!
- Intézkedjünk a segélykérésről (hívjunk orvost vagy a mentőket)!
- Tudjuk meg mi történt, anélkül, hogy önmagunkat veszélyeztetnénk!
- Cselekedjünk gyorsan, a sérültet óvjuk a további veszélyektől!
- Biztosítsuk a sérült számára a megfelelő testhelyzetet (fektessük vagy ültessük le), a friss levegőt (eszméletlen beteget oldalfekvésbe kell helyezni)!
- Csak a legszükségesebb beavatkozást nyújtjuk (az erős vérzést, amilyen gyorsan csak lehet, csillapítani kell, az égési sérültet azonnal kezelni kell)!
- Lehetőség szerint a mentőláda tartalmát használjuk!
- Ügyeljünk a sokk minden jelére!
- Bánjunk emberségesen a sérülttel!
- A baleset helyszínét lehetőség szerint ne változtassuk meg!
- Mindig készítsünk feljegyzést az elsősegélynyújtásról!
- Az elsősegélynyújtást követően juttassuk a sérültet orvoshoz!

A munkavégzés során a leggyakoribb sérülések a bőrfelületen keletkezett sebek, a törések, az égés, az áramütés, a mérgezés, a veszélyes anyagok érintése vagy belélegzése. Rosszullét esetén is lehet szükség elsősegélynyújtásra. A gyakorlati előírásokat kézikönyvek tartalmazzák.

Elsősegély égés esetén

A legfontosabb: minden égés esetén a legelső teendő a folyó hideg vízzel történő hűtés 8-10 percen keresztül, mely a fájdalmat is csillapítja és a mélyebben fekvő szövetek további károsodását is meggátolja.

Az égés súlyosságát meghatározó tényező az érintett testfelület nagysága, az égés mélysége, foka, a sérült általános állapota, valamint az, hogy mely testrész szenvedett égési sérülést.

Tudni kell, hogy ha nagy kiterjedésű az égett felület, akkor azon keresztül jelentős folyadékvesztéssel kell számolnunk, valamint az égett testfelszín jó behatolási kapu a kórokozók számára is. E tényezőkön kívül a tűzzel járó füst és az égés közben felszabaduló mérgező gázok is veszélyeztetik a beteg életét. Az égés tehát nem csak a testfelszínre kiterjedő felületes folyamat, hanem az egész szervezetet érintő, több szinten is a sérült életét veszélyeztető betegség.

Enyhébb, felületes (I. fokú) égést (9.1 táblázat), forrázást általában háztartási balesetek okoznak, de ilyen a napsugárzás hatására bekövetkező „leégés” is. Ezek a felületes égések jól gyógyulnak, és ha nem érintenek túl nagy felszínt, általában nincs szükség orvosi ellátásra. Mint minden égés esetén, ebben az esetben is a legfontosabb teendő a folyó, hideg vízzel történő hűtés 8-10 percen keresztül. Ennek fájdalomcsillapító hatása is van, továbbá meggátolja a mélyebben fekvő szövetek további károsodását is. Ezután fedjük be a sérülést valamilyen tiszta, nem szálasodó anyaggal, tehát nem vattával, sem ragtapasszal. Erre legalkalmasabb a steril gézlap és kötszer.

Közepesen mély (II. fokú) és mély (III. és IV. fokú) égési sérülések esetén orvosi ellátásban, speciális kezelésben kell részesíteni a sérültet, és azonnal értesítsük a mentőket. Kérkezésükig lehetőleg folyó, hideg vízzel hűtsük legalább 10-15 percig. Hűtés közben figyeljük a sérültet, nem vesztette-e el az eszméletét, rendszeresen ellenőrizzük a pulzust és a légzést. A megégett terület közeléből finoman távolítsunk el minden ékszert, órát, övet, cipőt, ruhát. Azonban, ha valami beleragadt az égési sebbe, azt természetesen nem szabad kitépni. Ezután tiszta ágyneművel, lepedővel takarjuk be a sebet, hogy megóvjuk a beteget a fertőzésektől.

Nagyon súlyos állapot jöhet létre, ha légúti károsodás/égés is létrejött. Ha zárt helyiségben történt az égés, ha az orrban lévő szőrszálak megperzselődtek, a sérültnek rekedt a hangja, légszomja van, ha köhög és köpete fekete szemcséket tartalmaz, valamint, ha a nyelv fájdalmas, dagadt, vörös színű, akkor valószínűleg a légutakat is érintette az égés. Ebben az esetben amilyen gyorsan csak lehet, kórházba kell szállíttatni a sérültet, a duzzanat ugyanis elzárhatja a légutakat, és ez fulladásveszéllyel jár. Az egyetlen, amit ilyen esetben tehetünk, hogy javítjuk a sérült oxigénellátását. Vigyük ki friss levegőre, lazítsuk meg ruháját a nyakánál, esetleg itassunk vele jeges vizet.

I. fokú égés	II. fokú égés	III. fokú égés	IV. fokú égés
csak a legfelső bőrréteg károsodik, megduzzad, vörös, fájdalmas lesz.	a bőr mélyebb rétegei is károsodnak, hólyagok képződnek, melyekben eleinte átlátszó, később sárgává, gennyessé váló folyadék jelenik meg.	több a hólyag, melyek mélyebbek, és közöttük az égett bőr szürke színű.	a bőr és az alatta lévő szövetek elszenesednek.

9.1. táblázat: Az égési sérülés fokai

Semmilyen fokú égésnél ne tegyünk semmilyen port, kenőcsöt, zsiradékot, folyadékot (kivéve vizet) a sebre, ne érintsük kézzel a sérült területet, ha hólyagot látunk, azt ne szúrjuk ki, mert ezzel utat nyitunk a kórokozóknak.

Munkahelyi balesetek

Baleset az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be, és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetve halált okoz.

A baleset bekövetkezése mindig valamilyen folyamat eredménye. A folyamatot rendszerint a **veszélyforrás** jelenléte vagy használata indítja el.

Ha a sérült tudatosan (valamilyen előny érdekében) károsítja szervezetét, nem balesetet, hanem öncsonkítást okoz, és ekkor kártalanítás helyett büntetés a következmény.

A baleset meghatározó elemei:

- külső hatás (munkakörnyezet, szerszám, gép stb.)
- a sérült akaratából függetlenül bekövetkező esemény,
- az esemény bekövetkezésének időtartama, pl. hirtelen vagy rövid idő alatt bekövetkezik be (az egészségkárosodás folyamatosan alakul ki, pl. sugárzás, hő, zaj hatására).

Munkabaleset az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy a-zal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától, valamint a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

A munkáltató köteles haladéktalanul kivizsgálni a munkaképtelenséget okozó munkabalesetet. A munkavégzéssel összefüggésben következik be a baleset, ha a munkavállalót a foglalkozás körében végzett, munkához kapcsolódó közlekedés, anyagmozgatás, tisztálkodás, szervezett üzemi étkeztetés, foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás és a munkáltató által nyújtott egyéb szolgáltatás stb. igénybevétele során éri.

Nem tekinthető munkavégzéssel összefüggésben bekövetkező balesetnek (munkabalesetnek) az a baleset, amely a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet éri, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművel történt.

A munkabalesetek közül kiemelt jelentőségű a **súlyos munkabaleset**. Súlyos az a munkabaleset, amely

- a sérült halálát, magzata vagy újszülöttjének halálát, önálló életvezetését gátló maradandó károsodását okozza. Halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított egy éven belül a sérült – orvosi szakvélemény szerint – a balesettel összefüggésben életét veszítette,
- valamely érzékszerv (vagy érzékelőképesség) és a reprodukciós képesség elvesztését, illetve jelentős mértékű károsodását okozta,
- orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást okozott,
- súlyos csonkulást, hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujjja nagyobb részének elvesztését (továbbá ennél súlyosabb esetek) okozta,
- a beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetve elmezavart okozott.

A munkabalesetek bejelentése, nyilvántartása és kivizsgálása

A munkabalesetet és a foglalkozási megbetegedést be kell jelenteni, ki kell vizsgálni és nyilvántartásba kell venni. A cél egyértelműen az, hogy az ok-okozati összefüggéseket felderítsük, a hasonló eseteket megelőzzük. Elég egy rossz mozdulat és már be is következett a baleset. Törekvésünk az legyen, hogy az összes veszélyhelyzetet, veszélyforrást felszámoljuk!

A munkabaleset bejelentése

A sérült, illetve a balesetet észlelő személy köteles a balesetet a munkát közvetlenül irányító személynek haladéktalanul jelenteni. A munkáltatónak minden bejelentett, illetve tudomására jutott balesetről meg kell állapítania, hogy munkabalesetnek tekinti-e. Ha nem tekinti munkabalesetnek, akkor erről és a jogorvoslat lehetőségéről a sérültet, halálos baleset esetén a hozzátartozót értesíteni kell.

A súlyos munkabalesetet a munkáltatónak – telefonon, telexen, telefaxon, személyesen – azonnal be kell jelentenie a rendelkezésre álló adatok közlésével az *Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelet* (OMMF) baleset szerint illetékes területi szervének.

A munkabaleset nyilvántartása

A munkáltató minden munkabalesetet köteles nyilvántartásba venni. A munkabaleseti nyilvántartás a következő adatokat tartalmazza:

- a sérült személyes adatait (név, születési hely, idő, anyja neve),
- a munkabaleset számát (minden évben 1-es sorszámmal kezdve),
- a sérült munkakörét,
- a sérülés időpontját, helyszínét, jellegét,
- a sérült ellátására tett intézkedést,
- azt, hogy a sérült folytatta-e a munkáját.

A munkabaleseti nyilvántartást a munkáltató székhelyén vagy a munkáltató nyilvántartást vezető szervezeténél összesítve és minden területileg elkülönült szervezeti egységénél külön-külön vezetni kell. A több telephellyel rendelkező munkáltatónak a munkabaleseti nyilvántartást egyértelműen úgy kell vezetnie, hogy a központi nyilvántartás tükrözze a munkabalesetek azonosításának lehetőségét időpont és hely szerint. A munkabaleset dokumentációját a munkabaleseti nyilvántartásban szereplő sorszámmal kell ellátni, s a munkabaleseti jegyzőkönyvön is fel kell tüntetni.

A munkabaleset kivizsgálása

A munkabaleset vizsgálatokor az esemény területén és idejében fel kell tárni a veszélyes cselekedeteket, amelyeknek hatásuk lehetett a sérülést kiváltó folyamat beindulásában. A munkabaleset kivizsgálása során helyszíni szemlét kell tartani és eredményét a szükséges mértékben rögzíteni kell. A munkabalesetről információval rendelkező személyeket meg kell hallgatni. Ezek lehetnek a sérült, a balesetet okozó személy, szemtanúk stb.

A kivizsgálás során meg kell állapítani

- a létesítmények, gépek, berendezések, szerszámok biztonsági állapotát, s a vonatkozó előírások meglétét,
- az egyéni és a kollektív védőeszközök meglétét, a használatukra vonatkozó előírások érvényesülését,
- a környezeti tényezők hatását,
- a munkaszervezés, a belső ellenőrzés, irányítás rendszerét, az ergonómia érvényesülését a munkakörnyezetben,
- a balesetet kiváltó okot, okokat minden tényező hatásának tételes vizsgálatával,
- hogyan lehetett volna elkerülni a balesetet.

A munkabaleset vizsgálatának megállapításait olyan részletességgel kell rögzíteni, hogy az így készült dokumentumok alkalmasak legyenek a baleset okainak megállapítására és a megállapított összefüggések, körülmények tényszerű alátámasztására. A munkabaleset bekövetkeztétől számított 3 év után a munkáltató nem köteles a munkabalesetet bejelenteni, kivizsgálni és nyilvántartásba venni. A munkáltató köteles a kivizsgálás befejezésekor, de legkésőbb a tárgyhót követő hónap 8. napjáig megküldeni a jegyzőkönyvet

- a) a sérültnek, halála esetén a közvetlen hozzátartozójának,
- b) az OMMF baleset helyszíne szerint illetékes területi szervének akkor, ha a munkabaleset halált, illetve három napot meghaladó keresőképtelenséget okoz,
- c) külföldi kiküldetés, külszolgálat esetén a magyarországi székhelyű munkáltató magyar munkavállalójának a b) pont szerinti munkabalesetről az OMMF területi szervének,
- d) a társadalombiztosítási kifizetőhelynek, ennek hiányában az egészségbiztosítási pénztárnak.